

ALLES OVER ISRAËL

TOV!

club magazine

Tov! is een uitgave van Christenen voor Israël

KLAAGMUUR

EEN MUUR OM
TE KLAGEN?

RECEPT

HAMANSOREN

THEMA:

JERUZALEM:
STAD VAN DE
GROTE KONING

- 4** **Jeruzalem**
Kostbare stad van God
- 6** **Klaagmuur**
Een muur om te klagen?
- 7** **De Joodse markt**
Ga je mee?
- 8** **Puzzel**
Rebus en raadsel
- 10** **Bijbelverhaal**
Jezus in Jeruzalem
- 12** **Poerim**
Het verhaal van Poerim
- 13** **Recept**
Hamansoren
- 14** **Wist je dat...**
Weetjes over Jeruzalem
- 15** **Knutselwedstrijd**
Maak je eigen klaagmuur!

Shalom!

Daar zijn we weer! Het eerste Tov blad van dit jaar. In dit eerste nummer bezoeken we een bijzondere stad: Jeruzalem! Het is een stad die ook wel het middelpunt van de aarde wordt genoemd. Daar moet er wel iets speciaals mee zijn.

Daarnaast vind je ook leuke verhalen, puzzels en een lekker recept. Oja, kijk goed naar de agenda! Er staat een hele leuke dag op de planning.

Groetjes, Sifra

Club nieuws

nieuws

In het najaar van 2025 kwam er een wapenstilstand tussen Israël en Hamas. Dat betekende dat de oorlog even op stop werd gezet. Hoewel de toekomst nog steeds niet zeker is, hadden de meeste Israëli een momentje om even op adem te komen. De mensen proberen het leven zo veel mogelijk door te laten gaan. Laten we bidden dat er eindelijk lange vrede mag aanbreken!

TOV! CLUBDAG

Heb jij zin in een feestelijke dag met workshops, spelletjes, Bijbelverhalen en een voorstelling? En ben je 8, 9, 10, 11 of 12 jaar oud? Kom dan op zaterdag 20 juni naar de TOV! Clubdag in het Israëlcentrum in Nijkerk!

Aanmelden kan via www.tovclub.nl/clubdag of door de QR-code te scannen:

KALENDER

3 maart:

Poerim

1-9 april:

Pesach

3 april:

Goede Vrijdag

5-6 april:

Pasen

20 juni:

TOV! Clubdag

WINNAAR

KNUTSELWEDSTRIJD

Esmée en Laureen maakten deze twee mooie chanoekia's van marsepein, tumtums, en spikkels/strooisels! Dat ziet er heerlijk uit! Gefeliciteerd met jullie prijs meiden, deze komt snel naar jullie toe!

JERUZALEM

KOSTBARE STAD VAN GOD

Als je goed kijkt, zie je de muur van de Tempel staan. Groot hè?

Tussen de heuvels van Juda, in het land Israël, ligt de eeuwenoude stad Jeruzalem. In de Bijbel lezen we dat God Zijn Naam aan deze stad heeft verbonden. Dat betekent dat Jeruzalem voor Hem heel bijzonder en kostbaar is. In de psalmen wordt Jeruzalem “de stad van de grote Koning” genoemd. Jeruzalem betekent letterlijk: stad van vrede.

Jeruzalem is ongeveer 3.000 jaar oud. De eerste keer dat de stad in de Bijbel wordt genoemd, is in Genesis:

‘En Melchizedek, de koning van Salem, bracht brood en wijn; hij was een priester van God, de Allerhoogste.’
Genesis 14:18

Nu zal je vast denken: “Huh, Salem?” Dat klopt, Jeruzalem heeft veel verschillende namen.

Opgraving van stenen uit de tijd dat de Tempel werd verwoest (70 na Chr.).

Zo zag Jeruzalem eruit
in de tijd van Jezus!

Eén van die namen
is **Salem**. Jeruzalem
(Yeru-Salem) betekent
daarom ook ‘Stad van
vrede’.

Door de eeuwen heen is de stad vaak
verwoest en daarna weer opgebouwd. Als
archeologen in de grond graven, vinden
ze muren, munten en andere voorwerpen
uit verschillende tijden. Het is alsof de
geschiedenis laag voor laag onder de stad
ligt verborgen.

MIDDELPUNT

Jeruzalem wordt soms “het **middelpunt** van
de aarde” genoemd. Voor het Joodse volk is
Jeruzalem de belangrijkste stad ter wereld.
God heeft deze stad uitgekozen en zegt in
de Bijbel dat Hij haar “in het midden van de
volken” heeft gezet. Ezechiël 5:5
Ook op de kaart van Israël ligt Jeruzalem
ongeveer in het midden. De stad ligt ook in
het midden van het Bijbelse **Hartland**. Dit
is een gebied waar veel belangrijke Bijbelse
plaatsen liggen.

BEKENDE BIJBELSE PLEKKEN

Ook voor Christenen is Jeruzalem heel
bijzonder, omdat Jezus hier leefde en
belangrijke dingen meemaakte.

De Tempelberg, waar het de Eerste en de
Tweede **Tempel** stonden

De Klaagmuur, een overblijfsel van de
Tempelmuur. De heiligste plek voor Joden
om te bidden in Jeruzalem.

De Olijfberg, waar Jezus bad en waar Hij
naar de hemel is opgevaren.

De Hof van Getsemane, waar Jezus bad
voordat Hij werd gevangen genomen.

De Via Dolorosa, de weg die Jezus liep met
het kruis.

De Grafkerk, waar veel Christenen
geloven dat Jezus is gestorven,
begraven en opgestaan.

MENGELMOES

Jeruzalem heeft meer dan
een miljoen inwoners. Het
is dan ook een **mengelmoes**
van verschillende mensen.
Ten eerste is het een hele
belangrijke plek voor het
Joodse volk. Maar ook
Christenen en Moslims
voelen zich verbonden
met de stad. De stad kent
meerdere wijken: een Joodse,
Christelijke, Aramese en een Moslim wijk.
Maar er wonen ook mensen uit kleinere
groepen zoals Druzen en Domari.

In Jeruzalem
zie je zowel
Joden,
Moslims en
Christenen.

MODERN JERUZALEM

Jeruzalem is niet alleen oud, maar ook
modern. Naast de oude stad vind je er
ook nieuwe winkelcentra, hoge gebouwen
en rijdt er een moderne tram door het
centrum van de stad. Er zijn
leuke restaurantjes, leuke
speelparken en er is zelfs
een **dierentuin**!

WOORDZOEKER

Als je goed hebt opgelet,
kwam je in de tekst allerlei
onderstreepte woorden tegen.
Kan jij alle onderstreepte
woorden terugvinden in de
woordzoeker?

De ‘Lightrail’
tram rijdt
langs de oude
stad van
Jeruzalem.

Ga naar www.tovclub.nl voor
leuke lessen en knutselwerkjes
over Jeruzalem voor in de klas.

EEN MUUR OM TE KLAGEN?

In Jeruzalem staat de Klaagmuur. Een eeuwenoude muur waar jaarlijks miljoenen mensen naartoe komen. Waarom kan een muur zo belangrijk zijn?

KLAGEN?

De Klaagmuur is niet een plek om te vertellen wat je allemaal vervelend vindt. Het is een muur waar mensen komen om te bidden. De Klaagmuur wordt ook wel de 'Westelijke muur' of de 'Kotel' genoemd. Het is een overblijfsel van de Tempelmuur, waar het huis van God stond.

GROOT MAAR KLEIN

De Klaagmuur is in werkelijkheid veel groter dan je bovengronds kunt zien. Het zichtbare gedeelte is 19 meter hoog, maar de muur gaat nog eens 32 meter de grond in. De hele Westelijke muur is

wel 488 meter lang; dat is bijna een halve kilometer!

BIDDEN EN BRIEFJES

In de Klaagmuur zitten spleten waar mensen briefjes met gebeden in stoppen. Om te voorkomen dat de muur verstopt raakt, worden de briefjes elk jaar met Pesach opgeruimd. Dat gebeurt op een speciale manier, vanwege de heiligheid en persoonlijke inhoud van de briefjes. De briefjes worden verzameld in speciale zakken en samen met heilige boeken begraven op de Olijfberg.

SAMENKOMEN

De Klaagmuur is ook een plek om samen te komen. Elke morgen, middag en avond zijn er gebedsdiensten. Op de vrijdagmiddag, voordat de Sabbat begint, is het extra druk. Dan wordt er zelfs gedanst om het begin van de Sabbat te vieren.

Op belangrijke dagen zoals Pesach, Joods Nieuwjaar of Jom Kippoer komen Joden hier ook samen om te bidden. Soms zie je Joden bewegend bidden. Dat doen ze om met hun hele lichaam te bidden en God te eren.

DE JOODSE MARKT

Ga je mee boodschappen doen? We nemen de tram en stappen in de Jaffastraat uit bij de halte Machane Jehoeda. Deze Joodse markt is heel gezellig en altijd druk. Je vindt er honderden stalletjes in smalle straatjes, die soms overdekt zijn.

Stil is het er bepaald niet: hoor die kooplui eens schreeuwen om hun producten aan te prijzen!

En midden op de hoofdstraat wordt muziek gemaakt en vraagt een bedelaar om geld. In de hoofdstraat kopen we nootjes uit grote bakken, fruit in een zijstraat. Er liggen stapels granaatappels om uit te persen en we krijgen allebei een klein bekertje met rood sap. Eens kijken, wat hebben we nodig voor de fruitsalade? Een zoete cactusvrucht, een stuk watermeloen, een verse ananas, een paar oranje sharonvruchten. En natuurlijk een kilo sinaasappelen, die gewogen worden. Wat verderop kopen we verse vijgen, die je zo met schil en al op kunt eten en doe er ook maar

een zakje gedroogde dadels bij. Als je goed op de prijzen let en ze vergelijkt, kun je voordelig uit zijn. Bij bakker Teller

liggen stapels brood en het is dringen geblazen. Omdat het er altijd zo druk is, zijn de meeste kooplui ongeduldig en moet je goed opletten en snel betalen. Nu nog wat kruiden en specerijen die heerlijk ruiken, maar ik moet er altijd zo van niezen- hatsjie! In een hoek staat een grote zak met rijst waaruit we een pond laten afwegen. De kaaswinkel Bashar is mijn favoriete plek, maar een dunne plak Hollandse kaas van 200 gram is wel €25! Snel doorlopen dus. Hebben we nu alles? O nee, gehakt nog. Bij een vleeskraam wijzen we een mooi stuk rundvlees aan, dat de slager ter plekke vermaalt tot gehakt. En dan bekapt en bezakt met de tram naar huis.

PUZZEL JE MEE?

REBUS

Esther was getrouwd met

-e

r=n

Ahasveros. Aan het

nd=f

werkte ook Haman. Haman had een

-b

aan Joden. Hij wilde hen allemaal doden. Door het

b=l

te werpen koos hij de dag waarop het moest gebeuren:

de 13e van de maand

-b

-m

Esther vertelde aan de koning dat Haman haar

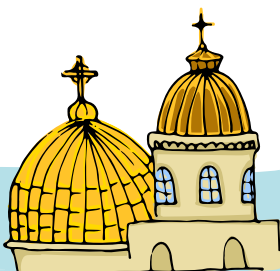
w=v

wilde doden. De koning werd heel

r=b

op Haman. Hij gaf Joden toestemming zich te beschermen.

1. Koning 2. Hof 3. Hekel 4. Lot
5. Adar 6. Volk 7. Boos

RAADSEL

Los het raadsel op! Welke plekken in Jeruzalem worden hieronder afgebeeld?

1. De Tempelberg 2. Hof van Gethsemane 3. Mahane Yehuda
4. De Klaagmuur 5. De Olijfberg

JEZUS IN JERUZALEM

Als Jezus 12 jaar oud is en met Jozef en Maria in Jeruzalem is voor Pesach, kunnen ze Jezus niet vinden als ze onderweg zijn naar huis. Wanneer ze hem uiteindelijk vinden in de Tempel in Jeruzalem antwoordt Hij hen: ‘Wisten jullie niet dat ik in het Huis van mijn Vader moet zijn?’ Jezus was thuis in Jeruzalem.

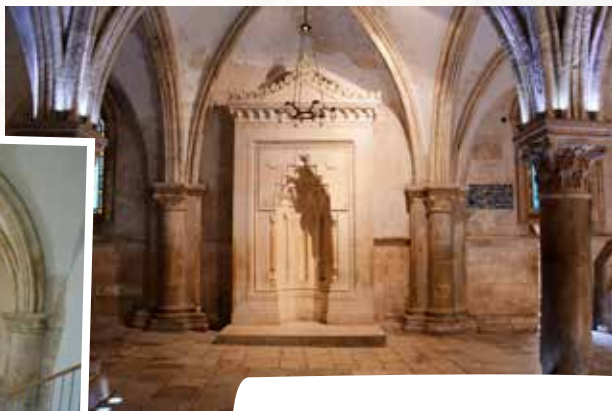
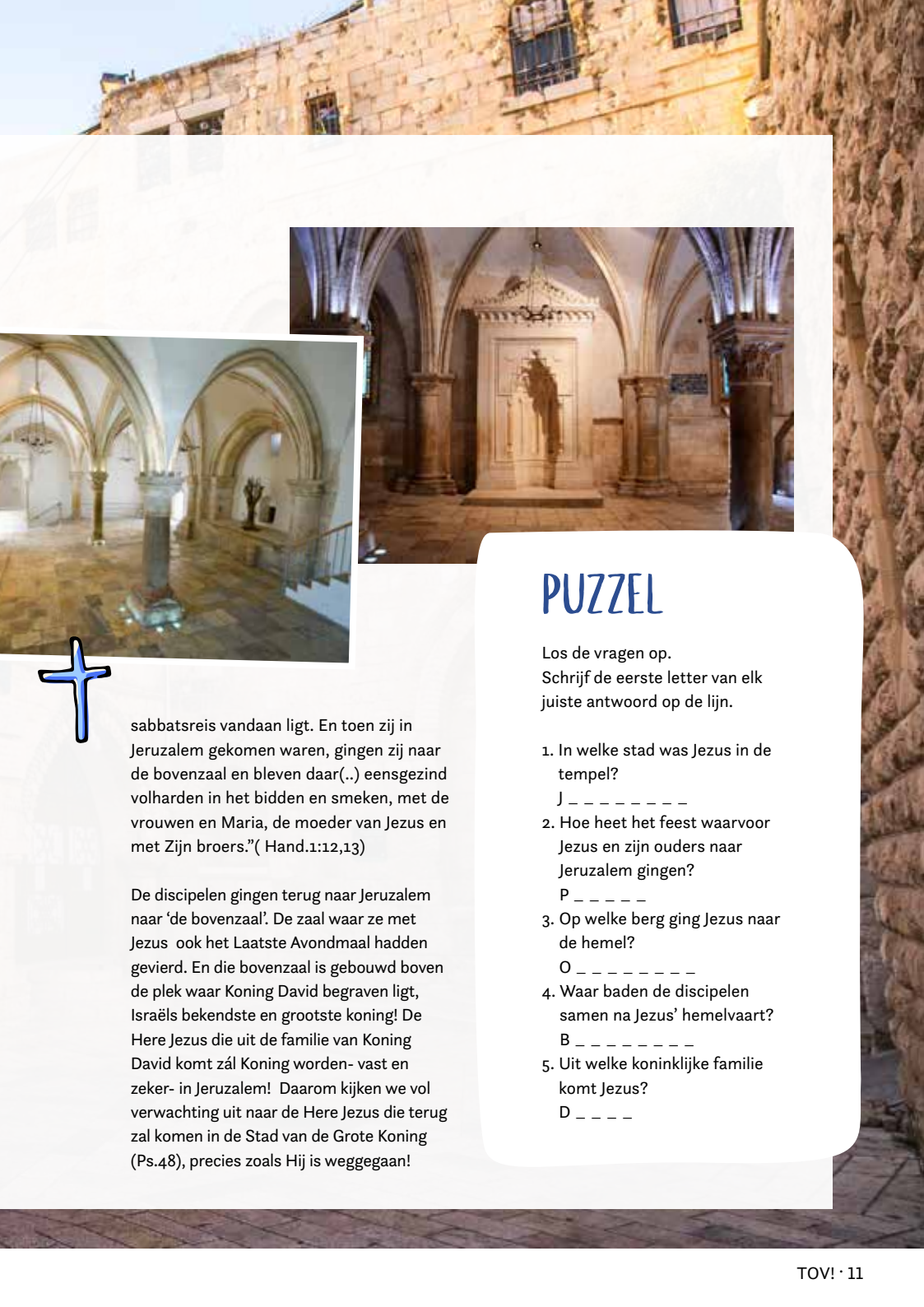
Net als alle andere mensen van het volk Israël ging Jezus vaak naar Jeruzalem. Hij ging natuurlijk op de drie grote feesten als iedereen naar de Tempel ging, maar Hij was er vaker. En dat is ook logisch als je bedenkt dat de HEERE God zegt dat Jeruzalem de voetbank van Zijn Voeten is en dat Hij daar in het midden van de kinderen van Israël zal

wonen voor altijd! Het is de plek waarvan de HEERE God zegt dat hij daar is!

In Jeruzalem doet de Here Jezus wonderen, sterft Hij en staat Hij op. Vanaf de Olijfberg in Jeruzalem gaat Hij naar de Hemel en de engelen die erbij zijn zeggen tegen de discipelen die omhoog staan te kijken: “Galilese mannen, waarom staat u omhoog te kijken naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze terugkomen als u Hem naar de hemel hebt zien gaan.” (Hand 1: 10,11).

En wat deden de discipelen? “Toen keerden zij terug naar Jeruzalem, van de berg die de Olijfberg genoemd wordt, die vlak bij Jeruzalem is en daar een

PUZZEL

Los de vragen op.

Schrijf de eerste letter van elk juiste antwoord op de lijn.

1. In welke stad was Jezus in de tempel?
J _ _ _ _ _
2. Hoe heet het feest waarvoor Jezus en zijn ouders naar Jeruzalem gingen?
P _ _ _ _
3. Op welke berg ging Jezus naar de hemel?
O _ _ _ _ _
4. Waar baden de discipelen samen na Jezus' hemelvaart?
B _ _ _ _ _
5. Uit welke koninklijke familie komt Jezus?
D _ _ _ _

sabbatsreis vandaan ligt. En toen zij in Jeruzalem gekomen waren, gingen zij naar de bovenzaal en bleven daar(..) eensgezind volharden in het bidden en smeken, met de vrouwen en Maria, de moeder van Jezus en met Zijn broers.”(Hand.1:12,13)

De discipelen gingen terug naar Jeruzalem naar ‘de bovenzaal’. De zaal waar ze met Jezus ook het Laatste Avondmaal hadden gevierd. En die bovenzaal is gebouwd boven de plek waar Koning David begraven ligt, Israëls bekendste en grootste koning! De Here Jezus die uit de familie van Koning David komt zál Koning worden- vast en zeker- in Jeruzalem! Daarom kijken we vol verwachting uit naar de Here Jezus die terug zal komen in de Stad van de Grote Koning (Ps.48), precies zoals Hij is weggegaan!

HET VERHAAL VAN POERIM

Op 3 maart 2026 wordt het Purim feest gevierd. Achter dit feest schuilt een mooi verhaal!

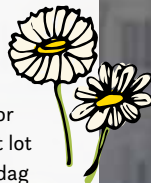
Lang geleden leefde in het machtige rijk Perzië koning Ahasveros. Hij regeerde over een enorm gebied en hield van grote feesten. In zijn hoofdstad Susan liet hij prachtige zalen versieren en nodigde hij belangrijke bestuurders uit. Er was heerlijk eten en iedereen dronk wijn uit gouden bekers. De koning was trots op zijn rijkdom én op zijn mooie vrouw, koningin Vashti. Toen hij haar liet komen om haar te tonen aan zijn gasten, weigerde zij. Dat maakte Ahasveros woedend. Op advies van zijn raadgevers werd Vashti weggestuurd en moest er een nieuwe koningin komen.

Om die te vinden werd een grote schoonheidswedstrijd gehouden. Het mooiste meisje van het rijk werd gekozen: Esther, het nichtje van Mordechai. Niemand wist dat zij Joods was. Esther

werd koningin en de koning gaf opnieuw een groot feest.

Aan het hof was ook Haman, een belangrijke man die wilde dat iedereen voor hem boog. Maar Mordechai, de oom van Esther, weigerde dat. Haman werd woedend. Hij haatte niet alleen Mordechai, maar alle Joden. Hij bedacht een plan

“Esther vroeg haar volk om te vasten en te bidden.”

om hen uit te roeien en kreeg daarvoor toestemming van de koning. Door het lot te werpen koos hij de datum: de 14e dag van de maand Adar.

Toen Mordechai hiervan hoorde, was hij diep bedroefd. Esther moest ingrijpen. Maar naar de koning gaan zonder uitnodiging was levensgevaarlijk. Esther vroeg haar volk om te vasten en te bidden, en deed dat zelf ook. Op de derde dag ging ze, vol moed, naar de koning. Ze nodigde hem en Haman uit voor twee etentjes.

Tijdens het tweede etentje vertelde Esther de koning over Hamans plan en onthulde dat zij zelf ook Joods was. De koning schrok en besloot dat de Joden zich mochten verdedigen. Haman kreeg de doodstraf voor zijn nare list. Maar het volk was gered!

RECEPT

HAMANSOREN

Tijdens Poerim wordt er lekker gegeten. Bijvoorbeeld deze Hamansoren. Geen zorgen, het zijn geen échte oren.

ZO MAAK JE HET

1. Mixen maar!

Doe de boter en suiker in een kom en mix dit tot het zacht en romig is.

2. Nat erbij

Voeg het ei, de melk, vanille en citroenschil toe. Mix alles goed door elkaar.

3. Droog erbij

Doe de bloem, het bakpoeder en het zout in een andere kom en roer het even door.

Voeg dit daarna toe aan het mengsel in de grote kom.

4. Is het deeg te zacht?

Plakt het deeg heel erg? Voeg dan een beetje extra bloem toe tot je een stevig deeg hebt.

5. Even wachten

Leg het deeg in de koelkast. Laat het daar minstens 1 uur rusten (langer mag ook, tot 24 uur).

6. Uitrollen

Strooi wat poedersuiker op het aanrecht. Rol het deeg uit tot het ongeveer zo dik is als een muntje.

7. Rondjes maken

Steek rondjes uit het deeg met een koekjessnijder of een glas.

Tip: doop je glas steeds even in

poedersuiker, dan blijft het deeg niet plakken!

8. Vullen en vouwen

Leg een lepeltje jam in het midden van elk rondje.

Knijp de randjes dicht tot een driehoekje.

9. Bakken

Bak de koekjes 7–9 minuten op 200 graden (vraag een volwassene om te helpen met de oven).

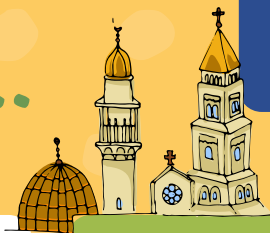
INGREDIËNTEN

(Genoeg voor 4–6 personen)

- 110 gram boter of margarine
- 150 gram suiker
- 1 ei
- 1 eetlepel (amandel)melk
- 1 theelepel vanille-extract
- 1 theelepel geraspte citroenschil
- 120 gram bloem
- ¼ theelepel bakpoeder
- ¼ theelepel zout
- Jam voor de vulling

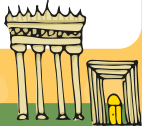
WIST JE DAT ...

JERUZALEM

Houd je van rennen? Dan kun je in maart meedoen met de Jeruzalem marathon. Er zijn verschillende afstanden: 5 km, 10 km, 21.1 km en de hele marathon is 42.2 km.

Wil je de oude stad op z'n moois zien? Kom dan naar het lichtfestival. De oude stad wordt dan verlicht met allerlei figuren en op de stadsmuren worden prachtige beelden geprojecteerd.

Jeruzalem is een heilige stad voor Joden, Christenen en Arabieren. De ommuurde oude stad heeft dan ook vier verschillende wijken: een Joods, Aramees, Arabisch en Christelijk gedeelte.

Jeruzalem heeft veel verschillende namen zoals Sion, Jebus, (de Jebusieten hebben er gewoond), Rusalimum (uit Egyptische teksten), stad van David. Jeruzalem wordt wel 680 keer genoemd in het Oude Testament.

Jeruzalem heeft heel veel meegemaakt: het is **2x** volledig verwoest, **23x** belegerd, **52x** aangevallen en **44x** ver- of heroverd. Niet echt een stad van vrede dus.

Jeruzalem is een van de oudste steden ter wereld. Er was al een nederzetting bij de Gichonbron in 3000 jaar voor Christus.

Wil je de stad eens van bovenaf bekijken? Koop dan een kaartje en maak een wandeling over de stadsmuur van de oude stad.

In Jeruzalem zijn veel groepen de baas geweest zoals de Assyriërs, de Babyloniërs, de Perzen, de Grieken, de Romeinen, de Turken, de Britten.

Jeruzalem ligt op zo'n 700 meter hoogte. In de zomer is het er meestal niet te heet, maar in de winter kan er sneeuw vallen. Dan hebben alle scholen vrij.

KNUTSELOPDRACHT

MAAK JE EIGEN KLAAGMUUR!

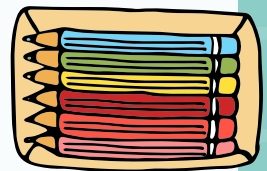
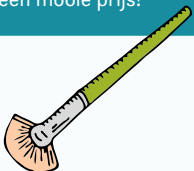

De Klaagmuur is een belangrijke plek voor het Joodse volk om te bezoeken en te bidden. Veel mensen schrijven een gebed op een briefje en stoppen die in de muur.

Pak je spullen en bouw je eigen Klaagmuur, net als in Jeruzalem. Maak het van papier of karton, van lego of van duplo. Misschien kun je er zelfs een briefje met een mooie Bijbeltekst of gebed in stoppen.

Stuur jouw knutselopdracht voor maandag 6 april naar info@tovclub.nl en wie weet word jij de winnaar van een mooie prijs!

TOV! CLUBDAG

20 JUNI

LEEFTIJD: 8 T/M 12 JAAR

- * VOORSTELLING
- * SPELLETJES
- * WORKSHOPS
- * BIJBELVERHALEN
- * LEKKER ETEN!

[www.tovclub.nl/
clubdag](http://www.tovclub.nl/clubdag)